

סוג הבחינה : בגרות לבתי־ספר על־יסודיים
מועד הבחינה : קיץ תשע"ט, 2019
סמל שאלון : 004363

חב"ד - תורה שבעל פה

ספר התניא

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחנת

- א. משך הבחינה : שעהיים ורבע
- ב. מבנה שאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים :
פרק ראשון – (1×40) – 40 נקודות
פרק שני – (5×12) – 60 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין
- ד. הוראות מיוחדות : 1) כתבי על כריכת המחברת את מספר השאלה.
2) בססי את תשובותיך, אל תסתפקי בהערכות כלליות.

בהצלחה !

פרק ראשון - שאלת חובה (40 נקודות)

1. סדר הדרגה ומדרגה בספר התניא

עני על ארבע מהשאלות א-ה:

א. צדיק, בינוני ורשע בפרק א' בתניא

בפרק א' חושף אדמו"ר הזקן בפני הלומד תפיסה מהפכנית בנושא המדרגות: צדיק, בינוני ורשע.

(1) מהו החידוש של האדמו"ר הזקן בעניין המדרגות בפרק א', בשונה מהתפיסה המקובלת? (4 נקודות)

(2) כיצד מבסס אדמו"ר הזקן את דבריו לגבי מדרגת הבינוני? (3 נקודות)

(3) כיצד מבסס אדמו"ר הזקן את דבריו לגבי מדרגת הצדיק? (3 נקודות)

ב. סדר והדרגה בנפש האדם

"והנה כל בחינה ומדרגה משלוש אלו... כלולה מעשר בחינות" (פרק ג')

(1) לכמה חלקים נחלקים עשרת הכוחות? מהיכן השתלשלו הכוחות? וכיצד נקרא כל חלק? (3 נקודות)

(2) מה תפקידם של כוח החכמה ושל כוח הבינה בסדר התגלות כוחות האדם? פרטי. (4 נקודות)

(3) מה צפוי לאדם שייחסר בו כוח הדעת? נמקי. (3 נקודות)

6. מצוות התשובה - אגרת התשובה פרק א'

א. מייק הוא חוזר בתשובה המתגורר בירושלים. הוא הולך לכותל לעתים קרובות, ומרבה שם בתפילה ובבקשה לה' שיצילו מהעונש המגיע לו ותזרז כפרת נפשו.

האם מייק קיים את עיקר מצוות התשובה באמצעות תפילתו? נמקי. (4 נקודות)

ב. - מה תכלית הייסורים הבאים על האדם? (2 נקודות)

- מהי תכלית חובת הווידוי? (3 נקודות)

- מהי תכליתה של התענית? (3 נקודות)

7. חובת הייחוד והאמונה - פרקים א' ב'

א. "ואתה מחיה את כולם" (נחמיה ט', ו')

דרשו חז"ל - אל תקרי מחיה אלא מהווה

(1) כיצד משתקף חידוש הבעל שם טוב, המובא בפרק א, בדרשת חז"ל זו? (4 נקודות)

(2) איזה רעיון נרמז במילה: "ואתה"? (3 נקודות)

ב. במקומות רבים בתנ"ך מופיעים הביטויים "ויאמר ה'" או "וידבר ה'".

(1) משמעות הביטוי 'וידבר ה' אינה דיבור ממש. הסבירי מדוע. (2 נקודות)

(2) כתבי את ההבדל בין דיבור ה' לנביאים, לבין דיבור ה' לכלל הנבראים. (3 נקודות)

8. דילמות החיים בספר התניא

א. ברכה קבלה על עצמה לשמור על השיעורים הקבועים בחת"ת. מידי פעם היא לא מספיקה ומתמלאת תחושת כשלון.

(1) ברכה חיפשה דרכים להתמודד, בהתחלה נקטה בדרך התמודדות לקויה.

הציגי שתי דרכים כאלו. העזרי בסרטון מס' 5. (4 נקודות)

(2) איזה תובנה או תחושה תסייע לברכה להתמיד בהחלטתה, העזרי בסרטון מס' 4. (4 נקודות)

(3) תארי מקרה בחיי היומיום שבו את מתמודדת עם תחושת החמצה.

כתבי מה עשוי להעניק לך כוחות להתמודדות עם המקרה שתארת. (4 נקודות)

4. מצוות אהבת ישראל - פרק ל"ב

א. מדברי המשפיע ר' הענדל: "יהודי בטבעו אוהב כל יהודי אחר. אם רק תזרוק את הגוי אשר בקרבך ותעורר את היהודי שבך, תהיה לך בדרך ממילא אהבת ישראל." (חסידות מבוארת פרק ל"ב)

(1) הסבירי לפי תחילת פרק ל"ב מדוע התבטא המשפיע במילים: 'בדרך ממילא', נמקי. (3 נקודות)

(2) לאיזו אהבה יגיע אדם, שלא 'יזרוק את הגוי אשר בקרבך? נמקי. (3 נקודות)

ב. לפניך דרכים שונות להתייחס לזולת מתוך אהבת ישראל:

(1) "מצווה לשנאתו וגם לומר לרבו שישנאהו"

(2) "צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה"

(3) "תכלית שנאה שנאתים"

הסבירי כל אחת מהדרכים, וקבעי לגבי מי יש לנקוט התייחסות זו. (6 נקודות)

5. תכלית העולם הזה - פרק ל"ו

א. "בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, חמדה גנוזה, שגנוזה קודם שנברא העולם... אתה מבקש לתנה לבשר ודם? החזיר להם: כלום קנאה יש ביניכם? כלום יצר הרע יש ביניכם?" (מסכת שבת, דף פ"ח)

(1) הסבירי על פי פרק ל"ו בתניא, מדוע הקב"ה נתן את התורה במקום שיש קנאה ויצר הרע? (4 נקודות)

(2) בפרק ל"ו מופיע כינוי נוסף לתורה. כתבי את הכינוי והסבירי אותו. (2 נקודות)

ב. פעולת הראייה מוזכרת בפרק בשני פסוקים:

"כי לא יראני האדם וחי" (שמות ל"ג, כ')

"כי עין בעין יראו" (ישעיהו נ"ב, ח')

(1) לכאורה שני הפסוקים סותרים זה את זה. מהי הסתירה וכיצד ניתן לישב אותה? (3 נקודות)

(2) לאיזה פסוק מתוך שני הפסוקים מתאים הביטוי "רואים את הנשמע"? נמקי. (3 נקודות)

ג. מדרגת הקדושה לעומת מדרגות הקליפה

(1) בפרק ו' אדמו"ר הזקן מבחין בין קדושה לקליפה.

- כיצד ניתן להבחין בין מדרגת הקדושה למדרגת הקליפה?

- כיצד ניתן להבחין בין שתי המדרגות שבקליפה? (5 נקודות)

(2) איזו קליפה נקראת מדרגה ממוצעת?

הסבירי כיצד באה לידי ביטוי מדרגה זו בפעולת האדם? (3 נקודות)

(3) **בשיעור חינוך בבית ה' עוזדה המחנכת להימנע משימוש בפלאפון חכם מוגן ולהחליפו בטלפון פשוט. היא בקשה מהתלמידות להביא נימוקים ממקורות שונים.**

הביאי נימוק המבוסס על פי התניא בפרקים ו'-ח'. (2 נקודות)

ד. יחס בין המדרגות צדיק בינוני ורשע

(1) לפניך שני ציטוטים מספר התניא:

"והנה מדרגה זו מתחלקת לרבבות מדרגות..." (פרק י')

"וזה מתחלק גם כן לרבבות מדרגות חלוקות..." (פרק י"א)

- לאיזו מדרגה מתאים כל אחד מהציטוטים?

- הציגי את הדומה ואת השונה בין שתי המדרגות. (3 נקודות)

(2) הסבירי מדוע הבינוני אינו רשע אפילו שעה אחת. היעזרי בפרקים י"ב-י"ג. (2 נקודות)

(3) **"אף שיודע בנפשו שלא יגיע למדרגה זו באמת לאמיתו כי אם בדמיונות, אף על פי כן הוא יעשה את שלו לקיים את השבועה שמשביעים תהי צדיק..." (פרק י"ד)**

- קבעי לפי הציטוט, לאיזו מדרגה לא יכול הבינוני להגיע באמת לאמיתו ומדוע?

- כיצד מקיים הבינוני את לשון השבועה "תהי צדיק"? (5 נקודות)

ה. הדרגה בענייני עבודת ה'

לפניך ציטוטים מהתניא העוסקים בענייני עבודת ה' ומוזכר בהם עניין ההדרגה.

- (1) "ולכן נמשלה _____ למים. מה מים... כך _____ ירדה ממקום כבודה... ומשם נסעה וירדה בסתר המדרגות... עד שנתלבשה בדברים גשמיים" (פרק ד')
- (2) "ואף שיש רבבות מיני חלוקי מדרגות ב _____, גבוה על גבוה לאין קץ... מכל מקום... " (פרק ב')
- (3) "שיהיה תוכו רצוף אהבה, מלא וגדוש עד שתתפשט גם _____ כמו שכתוב בכל לבבך..." (פרק ט)
- (4) "וכתיב שפת אמת תיכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר, ואף על פי כן לגבי מדרגת _____ נקראת עבודת תמה באמת לאמיתו שלהם, איש איש כפי מדרגתו במדרגת הבינונים" (פרק י"ג)

בחרי שלושה מתוך ארבעת הציטוטים.

בכל ציטוט שבחרת השלימי את המילה החסרה או את המילים החסרות, וכתבי את הרעיון שמלמד האדמו"ר הזקן בציטוט זה. (3.3 נקודות לכל ציטוט)

פרק שני (60 נקודות)

עני על חמש מהשאלות 2-8. לכל שאלה 12 נקודות.

2. ספר של בינונים - פרקים א'-ט"ו

את החשיבה התניאית ניתן להגדיר כחשיבה מקסימליסטית. על ידי לימוד בספר התניא האדם קונה לעצמו את דעתו המקסימליסטית של האדמו"ר הזקן בשורה של נושאים (הרב טוביה בלוי, נר למשיחי).

לפניך חמישה נושאים:

- תפילה (פרק י"ב)
- מחשבה, דיבור ומעשה (פרק ט' או פרק י"ב)
- רצון הנפש האלוקית במלחמת הנפשות (פרק ט)
- דברים שבין אדם לחברו (פרק י"ב)
- עובד אלוקים (פרק ט"ו)

א. בחרי שלושה מתוך חמשת הנושאים. הציגי את החשיבה המקסימלית של

אדמו"ר הזקן לכל אחד משלושת הנושאים שבחרת. (4 נקודות לכל נושא)

ב. בחרי נושא אחד, והציעי החלטה שתקדם אותך לקראת השגת הדרישה

המקסימלית בנושא זה. (שאלת בונוס: תוספת 2 נקודות)

3. השמחה בעבודת ה' - פרק כ"ו

א. אילו תכונות מונעות את הניצחון בהיאבקות פיזית?

אילו תכונות נדרשות לניצחון במאבק היצר?

תארי את הקשר בין משל ההיאבקות לבין הניצחון במאבק היצר. (4 נקודות)

ב. המסר המרכזי בפרק: עבודת ה' חייבת להתבצע מתוך שמחה.

- המסר בפרק זה מבוסס על פסוק, כתבי את הפסוק והסבירי אותו. (2 נקודות)

- לעתים נתקלים בחיי היום יום במצבים שעלולים למנוע את השמחה. כתבי שתי

דוגמאות למצבים יומיומיים, אחד מהתחום הגשמי ואחד מהתחום הרוחני,

שעלולים למנוע את השמחה. הציעי דרך התמודדות עם מצבים אלו. (6 נקודות)